

Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Lüganuse Vallavalitsusele

Teie: 20.03.2023 nr 6-1/12-65

Meie: 4.05.2023 nr 1-5/23/5788

Eesti Keskkonnaühenduste Koja seisukohad Viru Keemia Grupi biotoodete tootmiskompleksi eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise I etapi aruande kohta avaliku väljapaneku raames

Täname, et saatsite Eesti Keskkonnaühenduste Kojale (EKO) tutvumiseks ja kommenteerimiseks keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) I etapi aruande täiendatud mustandi.

Oma varasemas tagasisides Viru Keemia Grupi (VKG) biotoodete tootmiskompleksi (BTT) eriplaneeringu kohta (EKO kirjad 20.01.2023 nr 1-5/23/5664 ja 31.03.2022 nr 1-5/22/5373 ning Eestimaa Looduse Fondi kiri 01.07.2022 nr 12-2) oleme välja toonud puudusi kahes olulisel teemas: ebakõlad kehtivate ja kinnitamisel olevate rahvusvaheliste kliima- ja keskkonnanormidega ja Eesti kohustustega ning tehase toorme varumise keskkonnamõjude arvestamine, mida on protsessi jooksul aruandes ka täpsustatud, kuid mõistame, et kavatsete neile tõstatatud küsimustele vastused leida teise etapi aruande raames. Ootame jätkuvalt selle valmimist, ent näeme murega, et nende teemade esmane käsitlemine väljatöötamiskavatsuses ja KSH I etapi aruandes on pinnapealne ja tekitab segadust.

Aruandes on korduvalt välja toodud, et kooskõla strateegiliste arengudokumentidega hinnati VTK koostamise etapis ning VTK ptk 2.5 sissejuhatuses on kirjas, et arengudokumentide muutumisel kajastatakse seda KSH aruannetes, kuid KSH aruandes ei kajastu Kliimapoliitika põhjaluste uuendamine ning puudub uuendatud dokumendi võimalik analüüs. Teeme ettepaneku see lisada sh analüüsida, kuidas on põhiliselt lühiajalise kasutusega paberi- ja papptoodete tootmisele suunatud tehase ehitamine kooskõlas keskkonnasõbraliku tootmise arendamise, primaarsete ressursside kasutamise vähendamise ning jäätmetekke vähendamise eesmärkidega. Kuna on VTKs ebapiisavalt analüüsitud elurikkuse ning LULUCF eesmärkide mõju kliima ning metsanduse strateegilistele dokumentidele, teeme ettepaneku see lisada.

Aruandes on välja toodud, et hindamise tulemustest ei ilmnenu piiriülese mõju esinemist, samas on toorme varumise stsenaariumis arvestatud Eesti paberipuidu ekspordi ning 30% toorme impordiga Lätist ning Leedust. Arvestades Euroopa Liidu uuendatud kliima- ja keskkonnanormidega ning tegevustega nende täitmiseks, eriti LULUCF ja elurikkuse valdkonnas sh looduse taastamise määruse eelnõu¹, Eesti ja Soome LULUCF sektori juba toimunud muutumist netosidujast netoheitjaks ning Rootsi LULUCF sektori sidumise märgatavat vähenemist, Venemaalt ning Valgenevenest puidu impordi keeluga ning

¹ COM(2022) 304, 22.06.2022

piirkonnas juba olemasolevate ning lisanduvate sama toorainet kasutavate tehastega, teeme ettepaneku lisada aruandesse põhjalik analüüs toorme kättesaadavust Eestis ja lähipiirkondades nendest aspektidest lähtuvalt. Praegu on aruandes märgitud, et kohapealne tarbimine vähendab toorme transpordikulu ning süsinikuheidet vahemaa vähenemise tõttu, kuid puudub analüüs, kuidas 30% toorme import Lätist ja Leedust seda efekti mõjutab sh erinevus Eesti puidu ekspordiks ning toorme impordiks kasutatavate transpordiliikide vahel. Teeme ettepaneku see analüüs lisada.

Aruande peatükis “BTT rajamise sotsiaalmajanduslikud põhjendused” ning kooskõlastustabelis vastusena Rahanduministeeriumi kommentaaridele (punkt 5) tuuakse raadamise kliimakahju õigustamiseks korruga välja, et BTT toodetel on positiivne kliimamõju (LULUCF aruandluse vaates), positiivne mõju läbi asendusefekti energeetikas ning väheoluline negatiivne mõju läbi rajatiste alla jääva metsa raadamise. Selline arvutuskäik on mitmeti eksitav:

- tootmisel kasutatava puidu varumisel on oluline keskkonnamõju ning sidumine tselluloositoodetes kompenseerib seda vaid osaliselt. On arusaadav, et selle komponendi saamisel teiste riikide aruandlusest Eesti LULUCF aruandesse on näiliselt ja riigi aruandlust vaadates kasulik, ent kindlasti ei saa rääkida tselluloosi tootmisest kui kliimale kasulikust tegevusest. Uuringu² 2 mln m³ puidu tarbega tselluloositehase stsenaariumi positiivse mõjuna on esitatud netosidumise kasvuks 230 kuni 450 tuhat tonni CO₂ekv aastas – palume täpsustada, millel selline tulemus põhineb, sest uuringus on lk 71, tabel 3.1) toodud mõjuna keskmiselt 200 kt CO₂ aastas ning paberi- ja papitoodete poollaguajaks on ainult kaks aastat. Uuringut positiivse mõju põhjendusena kasutamisel on oluline välja tuua, et positiivne sidumiseefekt lühiajaline (umbes 10 aastat) ning see pikemas plaanis oluliselt sidumist ei muuda (tabel 3.1, joonis 3.5, joonis 3.6 – aastaks 2050 on positiivne mõju vaid 4%). Uuringus on välja toodud lk 72 “Kuigi ka mõju meie CO₂ sidumisele LULUCFi arvestuses on tehase rajamisele järgneva kümne aasta jooksul oluline, on puidu kohapealse (keemilise) väärimise olulisem mõju siiski panuses majandusse”. Teeme ettepaneku peatükki vastava infoga täiendada.
- asendusefekt on kliimamõju kirjeldamiseks kasutu kontseptsioon ning fossiilenergeetika vähenemise emissioonid kajastuvad juba heitmekaubandusega hõlmatud sektorite arvestuses. Nende rehkendamine BTT kliimakasuks on spekulatiivne.
- raadamise arvutuskäik võtab aluseks Eesti keskmise metsamaa netosidumise 2019. aastal ning arvutab selle põhjal kliimamõju. Nii leitakse, et metsamaa raadamisel on negatiivne, kuid väheoluline kliimamõju. Kui sama tehe ja mõttekäik korrata 2020. või 2021. aasta näitajaga, võib teha eksliku järelduse, justkui teeks metsamaa asendamine laoplatside ja tehasehoonetega hoopis kliimale kasu. Raadamise oluline kahju seisneb aga süsinikku talletava ja siduva ökosüsteemi hävitamises või olulises muutmises. Teeme ettepaneku täiendada peatükki viitega raadamise laiemale keskkonnamõjule kui ainult CO₂ emissioonid.

² „Maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse sektori sidumisvõimekuse analüüs kuni aastani 2050“, <https://envir.ee/elusloodus-looduskaitse/metsandus/lulucf>

Arvestades loodavate töökohtade arvu kui olulist sotsiaalmajanduslikku mõju, teeme ettepaneku KSH I etapi aruandes täpsustada kaasnevate töökohtade analüüsi sh milliste valdkondadega kui palju töökohti on seotud (toorme hankimine, tehase tehniline teenindamine jne). On oluline, et toorme varumisega seotud töökohti ei esitletaks eksitavalt täiendavate uute töökohtadena, sest dokument rõhutab, et tugineda kavatsetakse juba olemasolevate puiduvoogude ümber suunamisele ning juba olemasolevad puiduvood pakuvad samuti töökohti, mis kaovad või kujunevad ümber.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Maia-Liisa Anton
Eesti Keskkonnaühenduste Koja (EKO) koordinaator